

Cumhuriyet Tarihi Boyunca, İstikrarsız Yönetim Örnekleri ve Cumhurbaşkanlığı Sistemi

Ebubekir Sofuoğlu*

Cumhurbaşkanlığı Sistemi

Cumhurbaşkanlığı Sistemi'nin, uygulandığı ülkelere sağlamış olduğu birçok faydalar vardır. Bu faydaları aşağıda görüleceği gibi sıralamak mümkündür.

Sistemin, İstikrarı Sağlama Fonksiyonu

Devletlerin, idarelerini sağlam bir şekilde tesis edebilmeleri için, ihtiyaç duydukları en önemli noktalardan biri de yönetiminde sağlayacağı İstikrardır. Aksi takdirde hiçbir faydalı icraat, istikrar olamadığı takdirde, uygulandığı bünyeye herhangi olumlu bir katkı sağlayamadan ortadan kalkma gibi bir dezavantajı yaşayacaktır.

Misal olarak ele alındığında hekimin, hastasına sunduğu hizmette, ilaçlar son derece önemli araçlar olmasına karşın, ilaçların faydalı olmaları bu ilaçların periyodik süreç içerisinde alınmalarına bağlıdır. Yani istikrara bağlıdır. İlaçlar, hekimin sunduğu süre

ve periyotlarda alınmazsa, vakitlerine riayet edilmezse, fayda sağlayamayacağı gibi, vücudun dengesini bozduğu için zarara bile dönüşebilirler. Ve sonra da sürece, yani istikrara riayet edilmediği için ilaçların şifa vermediği düşünülür, hatta değiştirilmeye, başka başka tedaviler uygulanmaya çalışılır. Ki ne kadar isabetli teşhisler yakalanırsa yakalansın, tedavi sürecinde istikrar sağlanamadığı için hastalıktan kurtulunamayacaktır.

Tıpkı bu örnekte de olduğu gibi, güçlenmek isteyen devletlerin ya da güçlü olup da zayıflayan ve bu zayıflıklarını gidermek isteyen devletlerin, isabetli çözüm çarelerine ihtiyaçları olduğu gibi, bu çareleri intizamli bir şekilde uygulayacak istikrarlı yönetimlere ihtiyaçları vardır. Devlet düzenindeki istikrarsızlıklar, inişli-çıkışlı periyotlar, isabetli de olsa başlatılan fakat devam ettirilemeyen projeler, sürekli, devlete zaman ve güç kaybettirir. Bu nedenle, elbette isabetli çözüm çarelerine olduğu kadar, çözüm çarelerini uygulayacak istikrarlı, karar alma süreçleri seri yönetimlere ihtiyaç vardır.

Bu meyanda Türkiye Cumhuriyeti tarihinde birçok hükümet, iktidara geldiğinde havaalanı, fabrika, yol gibi yeni büyük yatırımlara girmişler, bunlar için görkemli açılışlar bile yapmışlar, fakat görev süreleri, istikrarsızlık sebebiyle kısa sürede sona erdiği için bu yapılan yatırımlar sahipsiz kalmış, devam ettirilememiş, adeta hayvanların yayıldığı mehalara dönüşmüştü. Çünkü ondan sonra gelen hükümetlere göre o yatırımlar mantıklı ve rantabl değildi. Bu nedenle başlanan bu büyük projeler, harcanan büyük mali kaynaklara rağmen durdurulmuş devam ettirilmemiştir.

Bu çalışmalar durdurulurken, göreve gelen hükümetlerin bu kez kendileri, kendilerince mantıklı ve kârlı olan yatırımlara girmişler harcamalar yapmışlar, fakat onların da görev süreleri, yine istikrarsızlık sebebiyle kısa olunca, onların da yapmış oldukları bu yatırımlar sonuçlanmamış, böylece de Türki-

(*) Prof. Dr., Sakarya Üniversitesi, Tarih Bölümü.

ye, başlanmış fakat bitirilememiş proje çöplüğüne dönüşmüştü. Böylece de devletin, milyarlarca doları boşa gitmiş, halk, hizmet beklemeye devam etmiş ayrıca devlet kıymetli zamanlarını başlanan ve bitirilemeyen projelerle heba etmişti. Çünkü, iktidara gelen hükümetler, kendilerinden önce gelen hükümetlerin projelerini genellikle beğenmediği, doğal olarak ondan sonra gelecek olanlar da o sıradaki iktidarların projelerini beğenmediği ve o projeleri durdurduğu için, devlet milyarlarca dolar zarara uğramıştır.

Bu çift başlı sistemin, istikrarsızlık üreten bir başka yönü olan Cumhurbaşkanları ve Başbakanlar arasında oluşan çatışmalardır ki devlet, bu çatışmalardan dolayı birçok sıkıntıya düşmüştür. Cumhuriyet tarihinde gelen neredeyse tüm Cumhurbaşkanları ve Başbakanlar arasında yaşanan çatışma, devlete başka bir sorun kaynağı haline gelmiştir. Bu meyanda devletin ihtiyacı olan üst ya da orta düzey atamalardan, halkın ve devletin ihtiyacı yeni çıkarılan kanunlara kadar birçok alanda tıkanmalar yaşanmıştır. Birçok Cumhurbaşkanı, birçok Başbakan atamaları tıkanmış, birçok Cumhurbaşkanı veto ettiği kanunları yine de engelleyememişse, bu kez bu kanunları Anayasa Mahkemesine götürmüş milletin beklediği icraatlar böylelikle sürekli engellenmelerle karşılaşmıştır.

Aslında devlet bu çift başlı sisteme, daha Meşrutiyet dönemlerinde zorlanmıştı. Yeni Osmanlılar ve Jöntürkler, bu sistemi Osmanlı'ya, yapmış oldukları Sultan Abdülaziz ve 31 Mart darbeleri sonucu iki darbe yaparak kurdurmuşlardı. Düveli Muazzama bu şekilde, Osmanlı'ya bu sistemi uygulatırken, kendileri değişik adlarla da olsa tek başlı bir idareyi sürdürmeye devam etmişlerdi.

İngiliz'ler Krallık, ihtilaller ülkesi Fransa bir takım aşamalardan sonra Başkanlık, ABD Başkanlık, Rusya Çarlık, Çin Komünizm türü idareler kurarak çift başlı sistemi kendi ülkelerinde tesis etmemişlerdi. Fakat buna karşılık özellikle, I. Dünya savaşının

mağlup devletleri olan Almanya, Avusturya, Macaristan, gibi devletlerde çift başlı sistemi kurdurmuşlar, Türkiye'de de zaten Osmanlı Döneminde darbelerle kurdurmuş oldukları çift başlı sistemin devamından yana baskılarını koymuşlardı.

Cumhuriyetin kuruluşundan beri devam eden çift başlı sistem nedeniyle Türkiye, istikrarsız koalisyonlar ve Cumhurbaşkanları ve Başbakanlar arasında ki çekişmeler sebebiyle ciddi zaman, enerji ve mali kaynak kaybına maruz kalmıştı. En az yüzde 51 oyun alınması mecburiyetini taşıyacak olan Cumhurbaşkanlığı sistemi, Türkiye'ye yıllardır aradığı istikrarı kazandıracaktır. Bu sistemle, elde edilecek birçok faydadan önce iki büyük faydaya ulaşılabilecektir. Bunlardan biri Başbakanlığın ortadan kaldırılmasıyla, Cumhurbaşkanlığı-Başbakan çekişmesi son bulacak, ikinci olarak da koalisyonlar tarihe karışacak, Türkiye, Koalisyonlar sebebiyle içine düşeceği yeni kaoslardan kurtulacaktır.

Çünkü Başkanlık, ya da şu sıralarda konuşulduğu haliyle Cumhurbaşkanlığı Sistemi de Devlete, istediği istikrarı, seri karar alma ve uygulama süreçlerini sunma imkânı taşımaktadır. Cumhurbaşkanlığı lehinde oluşan bu düşünce ve talep, Türkiye'nin şimdiye kadar uyguladığı ve sürekli çatışma, hızlı karar alamama, alınan kararlardan bir süre sonra vazgeçilme gibi olumsuz örneklerin sonucu daha da güçlenmektedir.

1923'le resmen başlayan Cumhuriyet Dönemiyle uygulamaya konulan Cumhurbaşkanı ve Başbakan'ın var olduğu ve bu haliyle çift başlı bir sistem görüntüsü veren 93 yıllık deneyim, Türk Siyasi hayatına yeteri kadar olumsuz idari örnekler sunmuştur. Bu örneklerin başında da ne yazıkki istikrarsız bir yönetim gelmektedir.

Çok Partili hayat sonrası döneme geçmeden önce, tek parti döneminin, unutulmuş, adeta gözlerden kaçırılan çok önemli bir yönüne vurgu yapmak gerekir. Aslında Atatürk ve İsmet İnönü'nün bulunduğu 27 yıl süren

dönemler, her ne kadar Başbakanlık var olsa da fiili Cumhurbaşkanlığı Sistemivari bir dönem olarak Siyasi Hayata geçmiştir.

Tek Partili ve Çok Partili Hayatta Kurulan ve Yıkılan Koalisyonlar

1923-1938 arası 15 yıllık Atatürk Dönemi ve 1938-1950 arası 12 yıllık İsmet İnönü Döneminde Cumhurbaşkanı aynı zamanda CHP Genel Başkanı olarak görev yapmıştır. Yani 1923-1950 arası 27 yıllık dönem, resmen de fiilen de Partili Cumhurbaşkanlığı dönemi olarak sürmüştür.

27 yıllık Tek Parti iktidarına rağmen 1923-1950 arası 27 yıllık dönemde, 18 hükümet kurulmuş, kurulan bu 18 hükümette 9 Başbakan görev almıştır. Normal şartlarda her 4 yıla bir hükümet kurulması düşünüldüğünde, en az 7 olması gereken Hükümet ve Başbakan sayısı bu miktarda gerçekleşmemiş, 9 Başbakan ve 18 Hükümete kadar sayı yükselmiştir. Böylece de tek parti iktidarı bile Başbakan ve Hükümet sayılarında bir istikrarı sağlayamamıştır.

1960-2016 arasında ise, geçen 56 yılda, 246,5 ay (yani 20 yıl) koalisyonlarla geçmiştir. 56 yıl içinde 22 hükümet kurulmuştur. Aslında istikrar olmuş olsaydı ve her 4 yılda bir hükümet görev alacağı düşünüldüğünde 56 yıl içinde 14 hükümet olması gerekirken, 22 hükümet görev almıştır.

Aslında bu 56 yıl içinde kurulmuş olan 10 yıl Demokrat Parti, 9 yıl Adalet Partisi, 8 yıl Anavatan Partisi, 14 yıl Ak Parti Hükümetlerini ve 5 yıl üç ay süren 1960, 1971, 1980 darbe hükümetleriyle geçen 32 yıl çıkarıldığında kalan *yaklaşık 24 yıl, kurulan 22 koalisyon* hükümetiyle geçmiştir. Bu durumda neredeyse *her yıla bir hükümet* kurulacak derecede ciddi bir istikrarsızlık dönemi yaşanmıştır.

Bu bağlamda 1960-2016 yılları arasında Türkiye Cumhuriyetinde, toplam 65 hükümet içinde 34 Başbakan görev yapmış-

tır. Türkiye’de 1980 darbesi sonrası 1982 ile başlayan Başbakan’ların sayısı 2016’ya kadar 12’ye ulaşmış iken, Almanya’da 1982 ile başlayıp bugüne kadar devam eden Başbakan sayısı sadece 3’tür.

ABD’nin yeni seçilen başkanı 240 yıllık tarihi olan ABD’nin 45’inci başkanıdır ki bu, ABD tarihinde uzun bir istikrarlı dönem olduğunu gösterir.

Yine buna başka bir örnek olarak 1948’de kurulan İsrail’de, 1948’den bugüne 17 Başbakan görev yapmışken, 1948’den bugüne Türkiye’de 30 Başbakan görev yapmıştır ki bu rakam neredeyse İsrail’in iki mislidir.

Ve ayrıca bu 30 Başbakan sayısının içine Türkiye’de darbe kesintileriyle yaşanmış tek başına iktidar dönemleri de dahildir. Çünkü toplam 30 yıllık tek başına iktidar dönemlerinde toplam 4 Başbakanın görev aldığı uzun istikrar dönemleri yaşanmıştır. Eğer bu 30 yılda 4 Başbakanın görev aldığı dönemler de diğer istikrarsız dönemler gibi olsaydı, Türkiye’de 1948-2016 arasında görev alan Başbakanların sayısı daha da yüksek olurdu. Çünkü en basit örnek olarak tek başına iktidarların var olduğu 40 yıllık dönemin 30 yılında, karizmatik 4 Başbakan gelmiş olmasına rağmen, bu liderlerden sonra aynı parti içinde bile olsa istikrar sağlanamamış, kalan 10 yıl içinde 5 Başbakan görev yapmıştır.

21.06.1977-21.07.1977 arasında kurulan Bülent Ecevit Hükümeti ancak 1 ay ayakta kalabilmiştir.

05.10.1995-30.10.1995 arasında kurulan Tansu Çiller Hükümeti ancak 25 gün ayakta kalabilmiştir.

Cumhuriyet Tarihinde, Çift Başlı Sistem Kaynaklı İstikrarsız Dönemler

1923-2016 arasında Türkiye’de 17 Hükümet 5 ay ve altında, aralıklarla toplam 7 yıl görev yapmıştır.

1960-2016 arasında Türkiye’de 12 Hükümet 5 ay ve altında, aralıklarla toplam 5 yıl görev yapmıştır.

1960-2016 arasında Türkiye’de 22 Hükümet 12 ay ve altında, aralıklarla toplam 22 yıl görev yapmıştır.

1923-2016 arasında Türkiye’de 36 Hükümet 12 ay ve altında, aralıklarla 36 yıl görev yapmıştır.

Bu durumda Türkiye Cumhuriyeti Tarihinde kurulmuş olan 65 Hükümetin sadece 29 tanesi 1 yıldan fazla görev yapabilmıştır. Bu da Devletin ne kadar uzun süre istikrarsız kaldığının bir başka göstergesidir.

Üç Darbe Sonrası Kurulan Hükümetleri

Cemal Gürsel Darbe Hükümetleri: 30.05.1960-20.11.1961 arasında 17,5 ay(1,5 yıl)

Cevdet Sunay Dönemi Darbe Hükümetleri: 26.03.1971-22.05.1972 arasında 14 ay

Kenan Evren Dönemi Darbe Hükümeti: 20.09.1980-13.12.1983 arasında 39 ay (3 yıldan fazla)

Cumhuriyet Dönemi Darbe Hükümetleri Toplam Süre: 70,5 ay(6 yıla yakın)

Tek Başına İktidar Dönemleri

Adnan Menderes: 1950-60 arası. 10 yıl

Süleyman Demirel: 1965-71 arası. 9 yıl

Turgut Özal: 1983-89 arası. 6 yıl

Yıldırım Akbulut: 1989-91 arası. 19 ay(1,5 yıl)

Mesut Yılmaz: 06- 11. 1991 arası. 4 ay

Abdullah Gül: 18.11.2002-14.03.2003. 4 ay

Recep Tayyip Erdoğan: 14.03.2003-10.08.2014. 11 yıl

Ahmet Davutoğlu: 27.08.2014-22.05.2016. 21 ay(1,5 yıldan biraz fazla)

Binali Yıldırım: 24.05.2016-...

Tek Parti İktidarı Olarak 9 Başbakan, Toplam 40 Yıl

Çok partili hayatın başlamasıyla yakalanan Tek Parti İktidarlarında bile 40 yılda mükerrer 30 yıllık 4 Başbakanın görev yapmasına rağmen, tek partinin yönettiği diğer 10 yılda aynı partilerden olmalarına rağmen 5 başbakan görev yapmıştır. Bu geniş gibi görünen tek parti hükümetleri dönemlerindeki 4 Başbakandan 3’ü(Adnan Menderes, Süleyman Demirel, Recep Tayyip Erdoğan’a 27 Nisan E-muhtırası olmak üzere) darbeye maruz kalmış, Bu Başbakanlardan Adnan Menderes idam edilmiş, Turgut Özal zehirlenmiş, Recep Tayyip Erdoğan’a da ayrıca 15 Temmuz 2016 darbesi yapılmaya kalkışılmıştır. Yani, halkın, kendi oylarıyla sağlamış olduğu istikrar dönemleri de darbe, idam, suikast gibi operasyonlarla sonlandırılmıştır. Yani bir diğer ifadeyle, halkın kendi elleriyle kazanmış olduğu istikrar dönemleri de bu tür teşebbüslerle ortadan kaldırılmış, istikrar dönemleri halka, adeta haram edilmiştir.

Cumhuriyet Dönemi Hükümetleri ve Başbakanları

1923-1960 yılları arasında tek parti rejimi olmasına ve aynı şahısların mükerrer Başbakanlıklarına rağmen, Başbakanlık süreçlerinde yine de istikrarsızlık yaşanmış, 27 yıl boyunca 9 Başbakan görev yapmıştır.

Atatürk Döneminde(15 yıl) 3 Başbakan, 9 hükümet görev yapmıştır. (1923-1938)

İnönü Döneminde(12 yıl) 6 Başbakan, 9 hükümet görev yapmıştır. (1938-1950)

Celal Bayar Döneminde(10 yıl) 1 Başbakan, 3 hükümet görev yapmıştır. (1950-1960)

Cemal Gürsel Döneminde(7 yıl) 6 Başbakan, 7 hükümet görev yapmıştır. (1960-1966)

Cevdet Sunay Döneminde(7 yıl) 3 Başbakan, 6 hükümet görev yapmıştır. (1966-1973)

Fabri Korutürk Döneminde(7 yıl) 4 Başbakan, 8 hükümet görev yapmıştır. (1973-1980)

Kenan Evren Döneminde(9 yıl) 2 Başbakan, 3 hükümet görev yapmıştır. (1980-1989)

Turgut Özal Döneminde(4 yıl) 3 Başbakan, 3 hükümet görev yapmıştır. (1989-1993)

Süleyman Demirel Döneminde(7 yıl) 4 Başbakan, 8 hükümet görev yapmıştır. (1993-2000)

Ahmet Necdet Sezer Döneminde(7 yıl) 2 Başbakan, 2 hükümet görev yapmıştır. (2000-2007)

Abdullah Gül Döneminde(7 yıl) 1 Başbakan, 2 hükümet görev yapmıştır. (2007-2014)

Recep Tayyip Erdoğan Döneminde(2 yıl) 2 Başbakan, 2 hükümet görev yapmıştır. (2014-....)

Bunlardan başka Türkiye Cumhuriyeti'nde görev almış, Cumhurbaşkanlarının neredeyse tamamı ve yine birlikte görev yaptığı hatta kimi zaman göreve gelmesine sebep olduğu Başbakanların neredeyse tamamı ile yukarıda da başka bir yönüyle ifade edildiği gibi büyük ya da küçük çatışma içine düşmüştür.

Cumhurbaşkanları ve Başbakanlar Arasında Yetki Çatışması

İsmet İnönü, Atatürk'le ters düşmüş ve istifa etmek zorunda kalmıştır. Atatürk'ün,

işine karıştığı gerekçesiyle memnuniyetsizliğini ifade eden İsmet İnönü'ye Atatürk, "Ben Hükümetin Mühürdarı" değilim diyerek tepki göstermiştir.

Ali Fethi Okyar'la Atatürk'le, Tavriri Sükun Kanunu sebebiyle ters düşmüştür ve Ali Fethi Okyar istifa etmek zorunda kalmıştır.

İsmet İnönü, Atatürk'le bazı politikalarda tekrar ters düşmüş ve istifa etmiş, hükümeti kurma görevi Celal Bayar'a verilmiştir.

İsmet İnönü'nün göreve getirdiği Başbakan Recep Peker, 12 Temmuz 1947 bildirgesinden sonra Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'yü Hükümetin işlerine karışmakla suçlamıştır.

Hasan Saka, yumuşak bulunduğu sebebiyle kendi partisi CHP tarafından istifası istendiği için Ocak 1949'da hükümeti bırakmıştır.

Hasan Saka ve Şemsettin Günaltay, Devrimlerden geri adım atmakla suçlanmıştır.

Cumhurbaşkanı Turgut Özal, Başbakanlığa getirdiği Mesut Yılmaz'la daha sonra ters düşmüştür.

Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel, Başbakanlığa getirdiği Tansu Çiller'le daha sonra ters düşmüştür.

Cumhurbaşkanı Turgut Özal'la, "264 rakımlı tepede işgal var" diyecek kadar ileri giden Başbakan Süleyman Demirel arasında çatışma çıkmıştır.

Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer, kendisini Başbakanlığa taşıyan Bülent Ecevit'le Türkiye'nin dikkatini çekecek derecede çatışmış, yetkilerini hatırlatma adına birbirlerine Anayasa Kitapçığını fırlatmışlardır.

Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer'le, Başbakan Recep Tayyip Erdoğan arasında çatışma çıkmıştır.

Sonuç

Bu örnekleri tüm Cumhuriyet Tarihine yayılacak derecede arttırmak mümkündür. Cumhurbaşkanları da Başbakanlar da görevlerini yaparken Anayasanın kendilerine tanıdığı yetkilerini kullandıklarını iddia etmektedirler. Bu bağlamda Cumhurbaşkanları, kendi yaptıkları müdahalelerinin yasal olduğunu, Cumhurbaşkanlarından adeta noter gibi davranmalarının beklenmemesi gerektiğini ifade ederken, Başbakanlar ise Cumhurbaşkanlarının, görevlerine müdahale etmeleri gerektiğini ortaya koymaktadırlar.

Bu noktada fiili durumdan oluşan ve Cumhuriyet Tarihi boyunca yaşanan bir açmaz söz konusudur. Her iki otorite de Anayasal haklarını öne sürerek haklı olduklarını iddia etmektedir. Peki bu durumda haklı olan tarafın neresi olduğu nasıl anlaşılacaktır. Aslında, Anayasal dayanakları delil göstererek haklılıklarını öne süren iki taraf da hem ne yaptıklarını bilmeyen cahiller değildirlere hem de her iki taraf haklıdır.

Sorun olan şey, bir devlete monte edilen çift başlı yapıdır. Çift başlı yapının olduğu her idarede bu tür tartışmalar olagelmıştır. Cumhuriyet Tarihi boyunca da Cumhurbaşkanları ve Başbakanlar arasında açmazlar yaşanılmamıştır. Bu durumda, sorun olan çift başlı yapının, otoritenin tek sorumluda toplanacağı bir yönetime dönüştürülmesi ve böylece de bu çelişik durumun ortadan kaldırılması gerekmektedir.

Bu çift başlı durumdan millet ve devlet zarar görmektedir. Cumhuriyet Tarihi boyunca iktidara gelen hükümetlerin çoğu kısa süreli ve Cumhurbaşkanları ile çatıştıkları için gündemlerindeki icraatları başlatmışlar fakat devam ettirecek fırsatları bulamadan şu veya bu nedenle iktidarlarını kaybetmişlerdir. Başlatmış oldukları icraatları, kendinden sonraki iktidarlar sürdürmedikleri için devlet bu noktada hem mali kaynak hem de zaman kaybetmiştir. İktidara gelen diğer hü-

kümetler de icraatlarını başlatmışlar, onlar da tıpkı kendinden öncekiler gibi iktidarlarını kısa süre sonra kaybettikleri için bu icraatlar öksüz kalmış, devlet ve millet yine zaman ve kaynak kaybına maruz kalmıştır.

Bu sarmal da ne yazıkki Cumhuriyet Tarihi boyunca sürekli tekrar ederek devlet ve millet bir türlü layık olduğu kalkınmayı gerçekleştirilememiştir. Çünkü yürütülen bu çift başlı sistem, hem sürekli koalisyon üretmiş hem de Cumhurbaşkanları ve Başbakanlar arasında devam edecek çatışma üretmiştir. Fakat öte yandan Cumhurbaşkanları ve Başbakanlardan hizmet bekleyen halk ve devlet de bu hizmetlere bir türlü ulaşamamıştır.

Bu çift başlı sistemin iki önemli açmazı da kendini dış politika ve bürokrasinin yönetilememesinde göstermektedir. Kısa süreli koalisyonların sürekli yaşandığı Türkiye’de Bakanlar, bürokrasiye söz geçiremediği zamanlar yaşamıştır. Başbakanın, ilgili Bakanın talimatına rağmen bürokrasi, şu veya bu nedenlerle, kendisine talimat veren Başbakan ya da Bakanların daha öncekilerde olduğu gibi hükümetlerinin kısa süreli olacağı düşüncesiyle, kendisinden isteneni yapmamaktadır. Bu konuda beklentileri de ne yazıkki haklı çıkmaktadır. Çünkü hükümet gerçekten de bürokratın beklediği gibi kısa sürmektedir. Bu da diğer bürokratlara örnek olarak devletin içinde, devlete direnen yeni bir muhalefet gurubu üretmiş olmaktadır.

Dış Politikada aynı sorun yaşanmaktadır. Tıpkı Bürokraside olduğu gibi, devletin çıkarlarını ısrarla savunmaya çalışan siyasetçi, Türkiye’de kısa süren hükümet ve koalisyonların süreleri bilindiği için, aynı dirençle karşılaşmaktadır. Türkiye’nin çıkarlarını savunmaya çalışan siyasetçiye karşı, dış misyonlarda “nasıl olsa bu hükümet kısa sürede bozulur” yaygın kanısıyla, gösterilen tepkiler, gerçekten de bu siyasetçinin kısa sürede görevden ayrılmasıyla, yabancıların Türkiye’ye karşı zaferine dönüşmektedir.

Bu tür beklentilerle de Türkiye'nin lehine olan anlaşmalar ya imzalanamamakta ya da Türkiye lehine kararlığını sürdüren siyasetçinin görevden alınması beklenmesi ümidiyle bu ümit de gerçekleşmeyince, uzun süreler sonra imzalanmaktadır.

Türkiye'ye yaşattırılan istikrasızlıklar bir örnek olarak da hatta Cumhuriyet Tarihinde örneklerine defalarca rastlandığı gibi hatta kamuya "*milletvekili borsaları adıyla da yansıyan*" milletvekilleri transferleri yoluyla, dışardan destekli, hükümetler yıkılmış, hü-

kümetler kurulmuş, devlet, bir de bu suretle zaman ve kaynak kaybına maruz kalmıştır. Böylece de yabancıların, işlerimize müdahalesi, istikrarımızı bozması daha kolay hale gelmiştir. Halbuki, yeni düşünülen Cumhurbaşkanlığı sisteminin kendisinde bu tür pazarlıkları kurmak mümkün değildir.

Bu nedenle sürekli kısa süren koalisyonlar ve çatışma üreten bu sistemin değişip, istikrarı sağlayan Cumhurbaşkanlığı sistemine dönülmesinde fayda vardır.